

บทความวิชาการ (Academic Article)

นิทานพื้นบ้าน: สถานภาพงานวิจัยในประเทศไทย (พ.ศ.2516 - 2565)

Folktales: Status of Research in Thailand (1973 - 2022)

สุกัญญาโสกี ใจกล้า^{1*}Sukunyasopee Chaiklam^{1*}

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 - 2565 จากเว็บไซต์โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (thalis) โดยผลการศึกษาพบว่า มีงานวิจัยทั้งสิ้น 112 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์มากที่สุด จำนวน 99 เรื่อง สถาบันที่มีการวิจัยนิทานพื้นบ้านมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 29 เรื่อง ส่วนปีที่มีการผลิตงานวิจัยมากที่สุด คือ ช่วงปี พ.ศ. 2546 - 2550 จำนวน 19 เรื่อง วัตถุประสงค์ในการทำวิจัยที่พบมากที่สุด คือ การศึกษาเกี่ยวกับภาพสะท้อนที่ปรากฏในนิทาน 66 เรื่อง รองลงมา คือ การรวบรวมนิทานพื้นบ้านและนำมาจัดจำแนกประเภท จำนวน 47 เรื่อง ซึ่งถือเป็นวัตถุประสงค์หลักในการศึกษานิทานพื้นบ้านตั้งแต่เริ่มแรก ส่วนนิทานพื้นบ้านที่นำมาศึกษามากที่สุด คือ นิทานของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ปรากฏจำนวน 32 เรื่อง รูปแบบการวิจัยที่พบเป็นการวิจัยเอกสารมากที่สุด จำนวน 54 เรื่อง ส่วนแนวโน้มในการทำวิจัยนิทานพื้นบ้านในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ปี 2531 จนถึงปี 2550 และลดลงช่วงปี 2551 - 2565 โดยมีการทำวิจัยเชิงสำรวจ ในช่วงปี 2516 - 2535 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยไม่เคยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลนิทานพื้นบ้านไว้เลย หลังจากนั้นจึงเปลี่ยนมาเป็นการวิจัยเอกสารที่นำตัวบทนิทานพื้นบ้านที่รวบรวมไว้แล้วมาศึกษาด้วยทฤษฎีอื่น ๆ ตามที่นักวิจัยสนใจ ซึ่งถือเป็นการอนุรักษ์ให้นิทานพื้นบ้านได้รับการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและยังคงดำรงอยู่คู่กับสังคมต่อไป

คำสำคัญ: นิทานพื้นบ้าน สถานภาพ งานวิจัย

¹ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Thai language major Faculty of Humanities and Social Sciences Pibulsongkram Rajabhat University

*Corresponding author; email: sukunyasopee@gmail.com

(Received: 31 August 2024; Revised: 25 October 2024; Accepted: 18 June 2025)

Abstract

This research article examines the status of folk tale research in Thailand from 1973 to 2022, utilizing data from the Library Network Project in Thailand (ThaiLIS). The findings reveal a total of 112 research studies conducted in this field, with 99 of these studies focusing on specific areas within folk tales. The institution leading in folklore research is Naresuan University, which accounted for 29 studies. The peak period for research production occurred between 2003 and 2007, yielding 19 studies. The predominant objective of this research was to analyze reflections present in 66 folk tales, followed closely by the documentation of 47 folk tales and classification, which has been a significant aim since the inception of these studies. Notably, the folk tales from the northeastern region of Thailand were the most extensively studied, with 32 stories highlighted. Document research emerged as the most common methodology, encompassing 54 studies. Regarding research trends, there was a rise in folk tale research from 1988 to 2007, followed by a decline from 2008 to 2022. Survey research was primarily conducted between 1973 and 1992, during which Thailand had not yet collected data on folk tales. Subsequently, researchers shifted to document studies, utilizing collected folk tales and applying various theoretical frameworks of interest. This shift has played a crucial role in preserving these tales, ensuring they are recorded in writing and continue to resonate within society.

Keywords: folk tale, status, research

บทนำ

นิทานพื้นบ้านเป็นสิ่งที่อยู่กับมนุษย์มาตั้งแต่โบราณกาล มนุษย์รู้จักการเล่านิทานและเล่ากันอย่างแพร่หลายทั่วทุกมุมโลก เพราะนิทานพื้นบ้านสร้างความสนุกสนาน เพลิดเพลินให้แก่ทั้งผู้เล่าและผู้ฟัง อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนให้ผู้ฟังเกิดจิตสำนึกที่ดี เป็นข้อคิดในการใช้ชีวิตของกลุ่มชนให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข นอกจากนี้ ประยูร ทรงศิลป์ (2542, น. 6) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนิทานพื้นบ้านว่า นิทานพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญต่อการถ่ายทอดการเรียนรู้ เสริมสร้างบุคลิกภาพ มีพลังโน้มน้าวความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล รวมทั้งมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์และสังคมในหลายด้าน

ลักษณะของนิทานพื้นบ้านคือ เรื่องเล่าที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา โดยมุขปาฐะ ด้วยถ้อยคำธรรมดาที่ไม่ทราบผู้แต่ง ผู้เล่าจึงเล่านิทานพื้นบ้านจากความจำที่ได้ฟังมา ดังคำกล่าวของ กุหลาบ มลลิกมาส (อ้างถึงใน ประคอง นิมมานเหมินท์, 2551, น. 7) ที่ได้ยกตัวอย่างการสืบทอดกันของนิทานว่า “พ่อซึ่งเล่าให้ลูกฟังเคยฟังมาจากปู่หรือย่า ปู่หรือย่าเคยฟังจากทวด และทวดก็เคยฟังจากผู้อื่นเช่นเพื่อนหรือพระสงฆ์เล่ามาอีกที” การเล่าสืบทอดมาเช่นนี้จึงไม่สามารถระบุผู้แต่งนิทานได้ แสดงให้เห็นว่านิทานพื้นบ้านมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับกลุ่มชนมาช้านาน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิต เป็นเครื่องมือในการบันทึกความคิด ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมและวิถีชีวิตของกลุ่มชนนั้น ๆ ไปโดยปริยาย ภิญญู เวชโช (2561, น. 30) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนิทานพื้นบ้านว่า “นิทานพื้นบ้านเป็นแหล่งรวมวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนความเชื่อของคนในสังคม เพราะนิทานได้แสดงให้เห็นถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อต่าง ๆ โดยจะแทรกไว้ในเนื้อเรื่อง ซึ่งช่วยสะท้อนสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี” ดังนั้น การเข้าไปศึกษานิทานพื้นบ้านของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่ง จึงเปรียบเสมือนการทำความเข้าใจความคิดที่ส่งต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นของกลุ่มชนนั้น ทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจความคิดที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของกลุ่มชน และลดความขัดแย้งหรือข้อสงสัยที่มีต่อพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น ๆ เช่น การนับถือผีบรรพบุรุษของกลุ่มชนบางกลุ่ม อาจจะมีการอธิบายในนิทานว่าการนับถือผีบรรพบุรุษจะได้รับการปกป้องคุ้มครองเพื่อให้คนในหมู่บ้านปลอดภัยจากภัยอันตรายต่าง ๆ กลุ่มชนนั้นจึงมีประเพณีการไหว้ผีบรรพบุรุษในทุกปี เป็นต้น

ในประเทศไทยเริ่มมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านและวัฒนธรรมไทย ตั้งแต่สมัย พระยาอนุমানราชชน (เรไร ไพรวรรณ, 2553, น. 5) ท่านได้ศึกษา บันทึกเรื่องชีวิต และประเพณีต่าง ๆ ของคนไทย อาทิ ชีวิตของชาววัด พ.ศ. 2493 ประเพณีเนื่องในการเกิดกับ ประเพณีเนื่องในการตาย พ.ศ. 2505 ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน พ.ศ. 2510 Essay on Thai Folklore ค.ศ. 1969 เป็นต้น ซึ่งผลงานของท่านแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความสนใจในวรรณคดี ท้องถิ่น - คติชาวบ้านมาบ้างแล้ว ส่วนการศึกษานิทานพื้นบ้านเพื่อให้เข้าใจความคิดและวิถีชีวิต ของกลุ่มชนต่าง ๆ เกิดขึ้นมาหลังจากที่ ดร.กึ่งแก้ว อรรถากร จบปริญญาเอกสาขาคติชนวิทยา มหาวิทยาลัยอินเดียนา จากประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. 2510 และนำสาขาวิชาคติชนวิทยา มาเผยแพร่ในวงการศึกษไทย โดยท่านได้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกฉบับภาษาอังกฤษเป็น ภาษาไทยชื่อ วรรณกรรมจากบ้านใน ซึ่งเก็บข้อมูลจากหมู่บ้านใน อำเภอเมืองราชบุรี พ.ศ. 2514 ซึ่งเป็นต้นแบบในการศึกษานิทานพื้นบ้านอันเป็นข้อมูลทางคติชนตามหลักวิชาคติชนวิทยาที่เป็น สากครั้งแรก และเมื่อท่านกลับมาสอนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ อาทิ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวิทยาลัยวิชาการศึกษา จึงเริ่มมีการศึกษานิทานพื้นบ้านขึ้น (ศิริพร ณ ถลาง, 2552, น. 14) โดยเริ่มมีผลงานวิจัยเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2516 คือ วิทยานิพนธ์เรื่อง วรรณกรรมจากตำบลศรีศรีมาศ จังหวัดสุโขทัยของ ประจักษ์ สายแสง เป็นการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลนิทานพื้นบ้านในกลุ่มชน ต่าง ๆ ที่อยู่ในประเทศไทยและนำมาจัดจำแนกรูปแบบของนิทานพื้นบ้านตามแนวคิดของสตีท ทอมป์สัน ช่วงเวลานี้เองที่นักวิชาการไทยเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลคติชนที่กำลังจะ หายไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงเกิดมีงานวิจัยในระดับมหาวิทยาลัยซึ่งเข้าไปรวบรวม ข้อมูลนิทานพื้นบ้านในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งมีงานวิจัยที่เริ่มใช้ทฤษฎีทางคติชน วิทยาและทฤษฎีของศาสตร์อื่น ๆ เข้ามาวิเคราะห์ข้อมูลนิทานพื้นบ้านอีกมากมาย ดังงานวิจัย ทั้งหมดที่ผู้เขียนได้พบในเว็บไซต์โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS - Thai Library Integrated System)

งานวิจัยเหล่านี้มีลักษณะเป็นงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังที่ วรพรรณ ขาวประทุม (2560, น. 35) ได้อธิบายความหมายการวิจัยทางสังคมศาสตร์ไว้ว่าเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับ สังคมการอยู่ร่วมกันในสังคมและปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของงานวิจัย ตามแนวทางการศึกษาของธีรวุฒิ เอกะกุล (2552, น. 33 - 34) เป็น 3 ประเภท คือ 1) การศึกษา รายกรณี 2) การวิจัยจากเอกสาร และ 3) การวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งงานวิจัยเริ่มแรกที่ศึกษาเกี่ยวกับ นิทานพื้นบ้านจะมีลักษณะงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจจำนวนมาก หลังจากนั้นงานวิจัย จึงมีลักษณะที่เปลี่ยนไป แต่ยังไม่เคยมีผู้สำรวจอย่างละเอียดว่ามีงานวิจัยนิทานพื้นบ้านในลักษณะ

ใบบ้าง ทั้งเรื่องประเภทของงานวิจัย จุดประสงค์ในการทำวิจัย ลักษณะนิทานที่นำมาศึกษา ฯลฯ ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาสถานภาพงานวิจัยนิทานพื้นบ้านในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 ถึง 2565 ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ปรากฏในเว็บไซต์ โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (thailis - thai library integrated system) แม้ในเว็บไซต์นี้จะรวบรวมงานวิจัยได้ไม่ครบถ้วน แต่เป็นเว็บไซต์ที่เก็บรวบรวมงานวิจัยนิทานพื้นบ้านจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ไว้มากที่สุด ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาในเว็บไซต์นี้ เพื่อศึกษาข้อมูลนิทานพื้นบ้านและแนวโน้มของงานวิจัยนิทานพื้นบ้านในประเทศไทยที่ได้เก็บรวบรวมที่ไว้ในแหล่งข้อมูลเดียวกัน

ผลการศึกษา

การศึกษาสถานภาพงานวิจัยนิทานพื้นบ้านในประเทศไทย ที่เผยแพร่ในโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (thailis – thai library integrated system) ปรากฏผลงานวิจัยชิ้นเรื่องแรกในปี พ.ศ. 2516 จนถึงปี พ.ศ. 2565 มีงานวิจัยทั้งสิ้น 112 เรื่อง จำแนกเป็นผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. ประเภทของการวิจัย พบว่าเป็นวิทยานิพนธ์ 99 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 88.39 งานวิจัยของนักวิชาการ 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.93 และเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในรายวิชาจำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.68

2. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย พบว่า สถาบันที่มีการวิจัยนิทานพื้นบ้านมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก ที่ต่อมากลายเป็น มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 29 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.89 รองลงมาคือ วิทยาลัยครูนครราชสีมา จำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 9.82 วิทยาลัยวิชาการศึกษา หรือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.04 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม หรือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนมหาวิทยาลัยละ 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.25 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.36 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา หรือ มหาวิทยาลัยทักษิณ จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.57 มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จำนวนมหาวิทยาลัยละ 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.68 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.79 และพบจำนวน 1 เรื่องคือ วิทยาลัยครูเพชรบุรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สถาบันราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ธนบุรี มหาวิทยาลัย ราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และกระทรวงศึกษาธิการ คิดเป็นร้อยละ 0.89 ซึ่งผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การวิจัยเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านเป็นที่สนใจในทุกภาคของประเทศ

3. ปีการศึกษาที่ทำงานวิจัย พบว่า ปีการศึกษาที่มีงานวิจัยมากที่สุด คือ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.25 รองลงมาคือ ปีการศึกษา 2547 และ 2548 จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.36 ปี 2530 จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.46 ปีการศึกษา 2541, 2545, 2552, 2553 และ 2554 จำนวนปีละ 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.57 ปีการศึกษา 2520, 2521, 2526, 2527, 2539, 2540, 2542, 2549, 2551 และ 2564 จำนวนปีละ 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.68 ปีการศึกษา 2517, 2522, 2525, 2528, 2531, 2538, 2546, 2550, 2556, 2558, 2559 และ 2561 จำนวนปีละ 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.79 ปีการศึกษาที่พบ ปีละ 1 เรื่อง คือ ปี 2516, 2523, 2529, 2532, 2533, 2534, 2535, 2537, 2543, 2544, 2555, 2557 และ 2563 คิดเป็นร้อยละ 0.89 ส่วนปีที่ไม่ปรากฏงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านเลย ได้แก่ ปี 2518, 2519, 2524, 2536 และ 2562

4. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยแต่ละเรื่องจะมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัย 2 – 3 วัตถุประสงค์ ดังนั้นผู้เขียนจึงได้จัดจำแนกวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยตามที่ระบุไว้ พบวัตถุประสงค์ในงานวิจัยมีทั้งหมด 19 ประเด็น จำนวน 194 ข้อ เรียงลำดับได้ดังนี้

4.1 ศึกษาเกี่ยวกับภาพสะท้อนที่ปรากฏในนิทาน คือ ค่านิยม วิถีชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญา แนวคิดและวิธีคิดเชิงปรัชญา สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ คุณธรรมของชาวบ้าน โลกทัศน์ ศาสนาที่ชาวบ้านนับถือ จำนวน 66 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 33.33 ตัวอย่างงานวิจัยที่พบ คือ งานวิจัยของ จันทรศรีสุปัญญากร (2517) เรื่อง วรรณกรรมไทยรามัญจาก ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และงานวิจัยของ ศรีสุตา เอื้อนครินทร์ (2520) เรื่อง วรรณกรรมพื้นบ้านผู้ไทย ตำบลเรณู จังหวัดนครพนม ที่ศึกษาและวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านที่ได้รวบรวมไว้ว่าเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่และแนวคิดของชนในท้องถิ่นนั้นอย่างไร

4.2 รวบรวมนิทานพื้นบ้านและจัดจำแนกประเภท เป็นการสัมภาษณ์ ผู้เล่านิทานและนำนิทานที่ได้มาจัดจำแนกตามประเภทที่นักวิชาการของไทยและนักวิชาการตะวันตกได้แบ่งไว้ จำนวน 47 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 23.74 ตัวอย่างงานวิจัยที่พบ คืองานวิจัยของประจักษ์

สายแสง (2516) ที่ศึกษาเรื่อง วรรณกรรมจากตำบลดศรีศรีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย และงานวิจัยของ ปรีชา อุยตระกูล (2520) วรรณกรรมพื้นบ้านจาก ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอฟินมาย จังหวัด นครราชสีมา ที่มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านจากท้องถิ่นต่าง ๆ และจัดจำแนกประเภทของวรรณกรรม

4.3 ศึกษากลวิธีการแต่งนิทานพื้นบ้าน องค์ประกอบต่าง ๆ ของเรื่อง เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่อง สารัตถะ การสร้างตัวละคร ประเภทตัวละคร กลวิธีการนำเสนอ ลักษณะ คำประพันธ์ คติธรรมและหลักคำสอน ฯลฯ ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาวรรณกรรม พบจำนวน 15 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.58 ตัวอย่างงานวิจัยที่พบ คือ งานวิจัยของปราณี ขวัญแก้ว (2517) ศึกษาเรื่อง วรรณคดีชาวบ้านจาก "บุตดำ" ตำบลร่อนพิบูลย์ ที่ศึกษาธรรมเนียมนิยมใจ การแต่งและจุดมุ่งหมายในการแต่งนิทานพื้นบ้าน และงานวิจัยของนภาพร แสงสุข (2542) เรื่อง สารัตถะจากนิทานพื้นบ้านเขมร ที่ศึกษาสารัตถะที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านเขมร

4.4 ศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล จำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.07 ตัวอย่างงานวิจัยที่พบ คืองานวิจัยของอังคณา บุญสุวรรณ (2541) เรื่อง วิเคราะห์จริยธรรมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือตอนล่าง และ งานวิจัยของเพ็ญศิริ ศิวิลัย, วิชาญ ทิมเดช, ศาตนันท์ คันธะเนตร, เสี่ยม บุตรศรีภูมิ และ อารี นพรัตน์. (2547) ที่ศึกษา การวิเคราะห์คุณธรรมนิทานพื้นบ้าน จังหวัดชุมพร

4.5 คุณค่าและบทบาทของวรรณกรรม คุณค่าและบทบาทของตัวละคร สถานภาพทางสังคมของตัวละคร จำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.56 ตัวอย่างงานวิจัย ที่พบ คือ งานวิจัยของธนาวิณ เสาวพันธ์พิสุทธิ (2545) เรื่อง วิเคราะห์ตัวละครเหนือธรรมชาติ ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือ และงานวิจัยของปิยพร คลศิลป์ (2552) การศึกษาบทบาทของผู้หญิง ในนิทานพื้นบ้านล้านนา

4.6 เปรียบเทียบสำนวนของนิทาน อาทิ เปรียบเทียบวรรณคดีกับนิทานพื้นบ้าน เปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านของไทยและของต่างประเทศ เปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านของถิ่นอื่น และเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านของไทยและนิทานของชาติพันธุ์ จำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.56 ตัวอย่างงานวิจัยที่พบ คือ งานวิจัยของสุภา พูนผล (2551) การศึกษาเปรียบเทียบ วรรณกรรมเรื่องลักษณะวงศ์ บั้วระวงไกลสอน ท้าวสุริวงค์และพระลักษณวงศ์ และงานวิจัย ของยู (2560) เรื่อง การเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านไทลื้อที่ภาคเหนือ ประเทศไทย และ ลิบสองปันนา ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

4.7 ศึกษาลักษณะของนิทานพื้นบ้านตามทฤษฎีของเอกเซล ออลริก (Axel Olrik) จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.54 ตัวอย่างงานที่พบ คืองานวิจัยของ ราตรี ผลาภิรมย์ (2520) การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสังข์ทอง ที่ศึกษานิทานที่มีเค้าโครงเรื่องคล้าย สังข์ทอง และศึกษาลักษณะของวรรณกรรมพื้นบ้านกับลักษณะร่วมกับกฎดึกดำบรรพ์ของ Axel Olrik และงานวิจัยของ Yan (2559) เรื่อง การวิเคราะห์กฎเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านและ อนุภาคในนิทานพื้นบ้านไทย ที่วิเคราะห์ลักษณะสำคัญของนิทานพื้นบ้านไทยตามกฎของเอกเซล โออลริก

4.8 ศึกษาอนุภาคตามทฤษฎีของสติต ธอมป์สัน จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.02 ตัวอย่างงานวิจัยที่พบ คือ งานวิจัยของสุภาพร วิสารทวงศ์ (2529) ที่ศึกษาเรื่อง วรรณกรรม ไทยเฝ้าจากตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับอนุภาคของนิทาน ตามแนวของสติต ธอมป์สัน และงานวิจัยของณิรณช แมลงภู (2552) ที่ศึกษาอนุภาคการให้รางวัล และการลงโทษในนิทานพื้นบ้านไทย: ลักษณะและความหมายเชิงวัฒนธรรม

4.9 วิเคราะห์โครงสร้างนิทาน ตามทฤษฎีของวลาดิมีร์ พรอฟฟ์ จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.02 ตัวอย่างงานวิจัยที่พบ คือ งานวิจัยของกิตติสรุรงค์ กาฬสุวรรณ (2546) เรื่อง การวิเคราะห์โครงสร้างนิทานพื้นบ้านไทยมุสลิมภาคใต้ตามทฤษฎีโครงสร้างนิทาน ของวลาดิมีร์ พรอฟฟ์ และงานวิจัยของ ชนัญชิตา เรืองจรูญ (2560) เรื่อง การเปรียบเทียบนิทาน มหัทศรรย์ไทยและนิทานมหัทศรรย์ต่างประเทศตามกรอบทฤษฎีโครงสร้างนิทานพื้นบ้านของ วลาดิมีร์ พรอฟฟ์

4.10 ศึกษาเกี่ยวกับสัญลักษณ์ สัญลักษณ์ จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.52 ตัวอย่างงานวิจัยที่พบ คือ งานวิจัยของชลธิชา นิสัยสัตย์ (2552) เรื่อง "ยักษ์" ในนิทาน พื้นบ้านภาคเหนือของไทย: บทบาทและความหมายเชิงสัญลักษณ์ และงานวิจัยของเอี่ยมพร ทิพย์เดช (2560) เรื่อง มายาคติในนิทานพื้นบ้านล้านนา ที่ศึกษาแนวคิดเรื่องสัญลักษณ์

4.11 ศึกษาพฤติกรรมของตัวละคร วิเคราะห์จิตวิทยาของมนุษย์ต่อตัวละคร จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็น ร้อยละ 1.52 ตัวอย่างงานวิจัยที่พบ คือ งานวิจัยของกฤษมา ชัยวินิตย์ (2531) เรื่อง ศาสนาชาวบ้านในวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านอีสาน ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและ พฤติกรรมตัวละคร และงานวิจัยของสมใจ พันธุ์ควนิชัย (2541) การวิเคราะห์พฤติกรรม ของตัวละครในวรรณกรรมพื้นบ้านที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต

4.12 ศึกษาภูมิหลังของนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.01 งานวิจัยที่พบ คือ งานวิจัยของอรพรรณ ห้อยสังวาลย์ (2538) เรื่อง วรรณกรรมนิทานพื้นบ้านอีสานเรื่องจำปา 4 ต้น และงานวิจัยของฉัตรวิระ เสนะบุตร (2545) เรื่องการศึกษาวิถีชีวิตของชาวอีสานจากวรรณกรรมพื้นบ้านเรื่องผาแดง นางไอ่

4.13 ศึกษาบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านตามทฤษฎีของวิลเลียม บาสคอม จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.01 งานวิจัยที่พบ คือ งานวิจัยของศุภลักษณ์ ปัญโญ (2551) การศึกษาบทบาทของผีในนิทานพื้นบ้านล้านนา ที่ศึกษาบทบาทหน้าที่ของผีที่ปรากฏในนิทาน และงานวิจัยของสรารุณี จงวัฒนา (2556) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับน้ำในนิทานพื้นบ้านล้านนา ที่ศึกษา บทบาทหน้าที่นิยมของน้ำที่เกี่ยวกับมนุษย์

4.14 ลักษณะความขัดแย้งและความรุนแรงที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.01 งานวิจัยที่พบ คือ งานวิจัยของเยาวลักษณ์ กิตติชัย (2533) เรื่อง ความขัดแย้งในวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านอีสาน และงานวิจัยของวัชรินทร์ แก่นจันทร์ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง วาทกรรมความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา

4.15 การปริวรรตเอกสารโบราณให้เป็นภาษาปัจจุบัน จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.01 งานวิจัยที่พบ คือ งานวิจัยของสุรณี แก้วกลม และ ชญานนท์ แสงศรีจันทร์ (2548) เรื่อง การปริวรรตเอกสารโบราณอีสาน: กรณีศึกษาเรื่องลำเต้าคดท้าวซ้อ และงานวิจัยของสุรณี แก้วกลม (2549) เรื่อง การปริวรรตและวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านอีสาน กรณีลำท้าวเสื่อน่าฉบับวัดอโนดาช จังหวัดอุบลราชธานี

4.16 ศึกษาความหมายของสิ่งที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน คือ ช้างและพระเจ้าห้าพระองค์ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.01 งานวิจัยที่พบ คือ งานวิจัยของ พระมหาวิระพล ฝៃแจ้คำมูล (2557) เรื่อง ช้าง ในนิทานพื้นบ้านล้านนา และงานวิจัยของ ชนาภัทร วงศ์โรจนภรณ์ (2561) เรื่อง การเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระเจ้าห้าพระองค์: กรณีศึกษาวัดพระยอดขุนพลเวียงกาหลง จังหวัดเชียงราย

4.17 ศึกษาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.51 งานวิจัยที่พบ คือ งานวิจัยของ ทองสุข บุญธรรม (2530) เรื่อง สิทธิมนุษยชนจากนิทานพื้นบ้าน ตำบลชัยนาท อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท

4.18 ศึกษาเส้นทางของสถานที่ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.51 งานวิจัยที่พบ คือ งานวิจัยของ ธิติรัตน์ ภูมิวัฒน์ (2554) เรื่อง วิถีชีวิตชาวอีสานใต้ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน: กรณีศึกษาเรื่องปาจิต - อรพิม โดยศึกษาเส้นทางของสถานที่ต่าง ๆ ตามนิทานโดยเฉพาะในจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดบุรีรัมย์

4.19 ศึกษาิทานพื้นบ้านตามแนวคิดคู่ตรงข้าม จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.51 งานวิจัยที่พบ คือ เอื้อมพร ทิพย์เดช (2560) เรื่อง มายาคติในนิทานพื้นบ้านล้านนา

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่างานวิจัยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเกี่ยวกับภาพสะท้อนวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ฯลฯ ที่ปรากฏในนิทานมากที่สุด ควบคู่กับการจัดจำแนกประเภทนิทานที่เก็บรวบรวมไว้ และภายหลังจึงมีการศึกษาในด้านอื่น ๆ ต่อ อาทิ กลวิธีการแต่งนิทาน ด้านคุณธรรมที่ปรากฏในนิทาน คุณค่าและบทบาทของวรรณกรรม การเปรียบเทียบสำนวนของนิทาน การศึกษานิทานพื้นบ้านตามทฤษฎีทางคติชนวิทยา การศึกษาสัญลักษณ์ สัญลักษณ์วิทยา ศึกษาพฤติกรรมของตัวละคร ความขัดแย้งและความรุนแรงที่ปรากฏในนิทาน ความหมายของสิ่งของหรือเส้นทางของสถานที่ที่ปรากฏในนิทาน และศึกษาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏในนิทาน

5. ภูมิภาคของนิทานพื้นบ้านที่นำมาศึกษา มีการนำนิทานของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) มาศึกษามากที่สุด โดยมีงานวิจัยที่ปรากฏจำนวน 32 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.57 รองลงมาคือ นิทานพื้นบ้านของภาคกลาง จำนวน 28 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.00 ลำดับถัดมาคือ นิทานพื้นบ้านของภาคเหนือ จำนวน 17 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.18 นิทานพื้นบ้านของภาคใต้ จำนวน 12 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.71 นิทานพื้นบ้านภาคตะวันออก และ ภาคตะวันตก ภาคละ 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.46 เป็นนิทานพื้นบ้านของไทยเปรียบเทียบกับนิทานของต่างประเทศ จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.46 เป็นนิทานพื้นบ้านที่เก็บรวบรวมไว้แล้วโดยภาพรวมทั้งประเทศ และ เป็นนิทานของต่างประเทศ ประเภทละ 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.67 และเป็นการนำนิทานต่างภาคกันมาเปรียบเทียบกัน จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.89 ซึ่งผลการศึกษานี้มีผลเกี่ยวเนื่องจากตัวผู้วิจัย กล่าวคือ ผู้วิจัยจะเลือกนิทานพื้นบ้านที่นำมาศึกษาโดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา ทำให้ผลการศึกษาด้านนี้ปรากฏเป็นนิทานพื้นบ้านของภาคอีสานมากที่สุด ขัดแย้งกับสถาบันการศึกษาที่พบงานวิจัยมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ตั้งอยู่ในภาคกลาง อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าแม้จะไม่ใช่มหาวิทยาลัยของสถาบันการศึกษา แต่มีการนำนิทานจากแหล่งอื่นมาศึกษา ทำให้มีการเก็บรวบรวมนิทานพื้นบ้านเป็นวงกว้างมากขึ้น

6. แนวโน้มการทำวิจัยนิทานพื้นบ้านในประเทศไทย

แนวโน้มการทำวิจัยนิทานพื้นบ้าน จำแนกตามวิธีการเก็บข้อมูลและประเภทของนิทาน ผลการศึกษาพบประเด็นที่น่าสนใจ ดังผลจากตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แนวโน้มการทำวิจัยนิทานพื้นบ้านในประเทศไทย จำแนกตามการเก็บข้อมูลและลักษณะนิทาน

ช่วงปีที่ผลิตงานวิจัย	งานวิจัยที่พบ	การเก็บข้อมูล			ลักษณะนิทานที่นำมาใช้ศึกษา			
		เชิงสำรวจ	เอกสาร	นิทานรายเรื่อง	นิทานไทย	นิทานชาติพันธุ์	นิทานต่างประเทศ	เปรียบเทียบ
2516 - 2520	6	4	1	1	3	3	-	-
2521 - 2525	8	8	-	-	6	2	-	-
2526 - 2530	14	12	1	1	9	3	-	2
2531 - 2535	6	3	3	-	4	2	-	-
2536 - 2540	9	5	3	1	9	-	-	-
2541 - 2545	13	4	8	1	11	1	1	-
2546 - 2550	19	9	8	2	14	4	1	-
2551 - 2555	16	1	13	2	14	2	-	-
2556 - 2560	14	3	11	-	8	3	-	3
2561 - 2565	7	-	6	1	3	1	2	1

6.1 ประเด็นเรื่องงานวิจัยที่ผลิตขึ้นในแต่ละช่วงปี แสดงให้เห็นแนวโน้มการทำวิจัยมีการเพิ่มขึ้นและลดลง 2 ครั้ง เริ่มตั้งแต่ช่วงปี 1 - 3 คือ พ.ศ.2516 - 2520 พบงานวิจัยจำนวน 6 เรื่อง จากนั้นเพิ่มขึ้นเป็น 8 เรื่องในช่วงปี พ.ศ.2521 - 2525 และเพิ่มขึ้นสูงสุดช่วงปี พ.ศ.2526 - 2530 ซึ่งพบจำนวนถึง 14 เรื่อง ก่อนจะลดลงมาเหลือ 6 เรื่อง ในปี พ.ศ.2531 - 2535 หลังจากนั้นจึงเพิ่มขึ้นเป็น 9 เรื่อง ในปี พ.ศ.2536 - 2540 และเพิ่มขึ้นเป็น 13 เรื่อง ในปี พ.ศ.2541 - 2545 จนเพิ่มเป็นจำนวนมากที่สุด คือ 19 เรื่อง ในปี พ.ศ.2546 - 2550

ก่อนจะค่อย ๆ ลดจำนวนการทำวิจัยลงเป็น 16 เรื่องในปี พ.ศ.2551 - 2555 จำนวน 14 เรื่อง ในปี พ.ศ.2556 - 2560 จนกระทั่งเหลือ 7 เรื่องในช่วงปีสุดท้าย คือ พ.ศ.2561 - 2565 เป็นการแสดงให้เห็นแนวโน้มของการศึกษานิทานพื้นบ้านในประเทศไทยที่เริ่มให้ความสนใจกับนิทานพื้นบ้านในช่วงแรกและลดความสนใจลงในช่วงปัจจุบัน

6.2 วิธีการเก็บข้อมูลในการทำวิจัยแต่ละเรื่อง ช่วงปีแรกของการทำวิจัยพบว่า มีการวิจัยเชิงสำรวจมากขึ้นเรื่อย ๆ คือ ในช่วงปี พ.ศ.2516 - 2520 พบจำนวน 4 เรื่อง เพิ่มจำนวนเป็น 8 เรื่องในช่วงปี พ.ศ.2521 -- 2525 เป็น 12 เรื่อง ซึ่งถือว่าเป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลมากที่สุดในปี พ.ศ.2526 - 2530 ก่อนจะลดลงเหลือ 3 เรื่องในปี พ.ศ.2531 - 2535 ส่วนการทำวิจัยเชิงเอกสาร จะเริ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นหลังจากการวิจัยเชิงสำรวจมีปริมาณลดลง กล่าวคือ พบการผลิตงานวิจัย 3 เรื่องในช่วงปี พ.ศ.2536 - 2540 ก่อนจะเพิ่มขึ้นเป็น 8 เรื่อง ในปี พ.ศ.2541 - 2545 และ พ.ศ.2546 - 2550 จนเพิ่มขึ้นมากที่สุดในช่วงปี พ.ศ.2551 - 2555 จำนวนถึง 13 เรื่อง และลดจำนวนลงมาเป็น 11 เรื่องในปี พ.ศ.2556 - 2560 ในส่วนของการศึกษานิทานเป็นรายเรื่องนั้น ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีแนวโน้มจะสูงขึ้นหรือต่ำลง กล่าวคือ พบ 1 - 2 เรื่อง ในบางช่วงปี หรืออาจจะไม่มีการศึกษานิทานเป็นรายเรื่องในบางช่วงปีด้วย

6.3 ลักษณะนิทานที่นำมาศึกษา ข้อมูลที่เห็นแนวโน้มการทำวิจัยมากที่สุด คือ การนำนิทานไทยมาศึกษา เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2516 - 2520 ที่พบจำนวน 3 เรื่อง เพิ่มขึ้นเป็น 6 เรื่อง และ 9 เรื่อง ในปี พ.ศ.2521 - 2525 และ พ.ศ.2526 - 2530 ตามลำดับ ก่อนจะเพิ่มขึ้นเป็น 11 เรื่อง ในปี พ.ศ.2541 - 2545 จนมีการนำนิทานพื้นบ้านของไทยมาศึกษามากที่สุด จำนวน 14 เรื่อง ในปี พ.ศ.2546 - 2550 และ พ.ศ.2551 - 2555 ส่วนการนำนิทานของชาติพันธุ์นิทานต่างประเทศมาศึกษานั้น ไม่ปรากฏแนวโน้มว่าจะสูงขึ้นหรือต่ำลง เนื่องจากมีการนำนิทานชาติพันธุ์มาศึกษา เฉลี่ยช่วงปีละ 2 เรื่องเท่านั้น

ส่วนสรุป

การศึกษาสถานภาพงานวิจัยนิทานพื้นบ้านในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ.2516 - 2565 จากเว็บไซต์โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (thailis - thai library integrated system) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในครั้งนี้ ผู้เขียนพบว่า มีการผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน จำนวน 112 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ จำนวน 99 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 88.39 แสดงให้เห็นว่า การผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านได้รับการสนับสนุนและให้ความสนใจจากอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาในระดับบัณฑิต มหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต และมี

สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งสนับสนุนให้เกิดงานวิจัยขึ้นอย่างมากมาย โดยสถาบันการศึกษาที่สนับสนุนให้มีการศึกษานิทานพื้นบ้านมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีงานวิจัยที่พบเป็นจำนวน 29 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.89 รองลงมาคือ วิทยาลัยนครราชสีมา จำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 9.82

ส่วนปีที่มีการศึกษานิทานพื้นบ้านมากที่สุด คือ ช่วงปี 2546 - 2550 มีการผลิตงานวิจัยนิทานพื้นบ้าน จำนวน 19 เรื่อง รองลงมาคือ ปี 2551 - 2555 ที่มีงานวิจัยจำนวน 16 เรื่อง อาจกล่าวได้ว่า การศึกษานิทานพื้นบ้านหลังจากปี พ.ศ. 2542 นี้ เป็นพันธกิจหนึ่งที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ที่ระบุไว้ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น. 8) มาตรา 23 ที่ระบุไว้สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง (1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก ฯลฯ ดังนั้น จึงมีการส่งเสริมให้หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ค้นคว้า วิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, น. 10) และกำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน ฯลฯ เพื่อเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ ในชุมชนมาจัดการเรียนการสอนเพื่อนำองค์ความรู้มาพัฒนาชุมชนต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, น. 10) ดังนั้น ผู้เรียนจึงต้องแสวงหาองค์ความรู้ที่ตอบสนองกับวิถีชีวิตของตนเอง โดยการเรียนรู้ตามสภาพจริงของตนเองจึงจะสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้ การนิทานพื้นบ้านของผู้เรียนมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน จึงเป็นส่วนสำคัญในการที่ผู้เรียนจะรู้จักตนเองและชุมชนเป็นอย่างดีด้วย จากเหตุผลดังกล่าว จึงเกิดความสนใจของครูผู้สอนที่เข้ามาศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ของตนเองที่มุ่งการศึกษาไปยังนิทานพื้นบ้านซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง

แนวโน้มในการทำวิจัยนิทานพื้นบ้านในประเทศไทย ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ช่วงแรกมีแนวโน้มที่ทำวิจัยเพิ่มมากขึ้น และเน้นไปที่การวิจัยเชิงสำรวจ ในช่วงปี 2516 - 2535 อาจเป็นเพราะช่วง 20 ปีแรกจะเป็นช่วงที่ประเทศไทยไม่เคยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลนิทานพื้นบ้านไว้เลย ทำให้มีการตระหนักถึงความสำคัญของนิทานพื้นบ้านและการสูญหายของนิทานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นักวิชาการจึงเร่งดำเนินการเก็บข้อมูลนิทานพื้นบ้านในพื้นที่ต่าง ๆ ไว้ ดังที่ ศิราพร ณ ถลาง ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ (2552, น. 15) สรุปได้ว่า หลัง พ.ศ.2510 นักวิชาการไทยเริ่มเห็นความสำคัญของข้อมูลประเภทคติชนซึ่งก่อนหน้านี้หน่วยงานวิชาการไทย

ไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวบ้านไทยมากนัก วิชาคติชนวิทยาชี้ให้เห็นว่าในหมู่บ้าน และในวิถีชีวิตชาวบ้านมีนิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ภาษิต ปริศนาคำทาย การละเล่นการแสดง พื้นบ้าน ความเชื่อและประเพณีพื้นบ้าน ซึ่งล้วนมีคุณค่าในการทำมาเข้าใจวิถีชาวบ้าน อีกประการหนึ่ง นักวิชาการไทยก็ตระหนักว่าข้อมูลทางคติชนเหล่านี้นับวันมีแต่จะหมดไป จากความทรงจำและวิถีชีวิตของชาวบ้าน จึงถือได้ว่าวิชาคติชนวิทยาทำให้เกิดจุดเปลี่ยนที่สำคัญ ในวงวิชาการไทย ทำให้เกิดกระแสความสนใจที่จะ “ลงไปเก็บข้อมูลในหมู่บ้าน” ด้วยวัตถุประสงค์ ทั้งเพื่อการศึกษาและเพื่ออนุรักษ์ข้อมูลประเภทนี้ก่อนที่จะหมดไปในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ทางสังคม ความคิดเห็นนี้แสดงให้เห็นเหตุผลที่การศึกษานิทานพื้นบ้านมีการผลิตงานวิจัย ในช่วง 20 ปีแรกมากถึง 34 เรื่อง และยังแสดงให้เห็นว่าทำไมการศึกษานิทานพื้นบ้านในลักษณะ การลงภาคสนามค่อย ๆ ลดลงในช่วงปีหลัง เพราะเนื่องจากมีข้อมูลอื่น ๆ อีกมากมาย อาทิ เพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย การละเล่น การแสดง ฯลฯ ที่มีความจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการ เก็บข้อมูลไว้ก่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะทำให้ข้อมูลเหล่านี้สูญหายไป ทำให้แนวโน้ม ในการทำวิจัยเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านลดลงตามลำดับ

ถึงแม้ว่าการวิจัยเชิงสำรวจจะลดลง แต่ทิศทางการทำวิจัยทางเอกสารมีแนวโน้มที่สูงขึ้น อย่างชัดเจนคือ การที่นักวิจัยนำตัวบทนิทานพื้นบ้านที่มีผู้เก็บรวบรวมไว้แล้วมาศึกษา ในแง่มุมต่าง ๆ ตามศาสตร์ที่สัมพันธ์กัน อาทิ ศาสตร์ทางภาษาไทย มานุษยวิทยา สังคมศาสตร์ พุทธศาสตร์ หรือแม้กระทั่งจิตวิทยา ที่สอดแทรกอยู่ในตัวบท ซึ่งการวิจัยเอกสารนี้เริ่ม ปรับตัวมากกว่าการวิจัยเชิงสำรวจในช่วงปี พ.ศ.2541- 2545 ที่พบงานวิจัยเชิงสำรวจ 4 เรื่อง แต่พบงานวิจัยเอกสารถึง 8 เรื่อง และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึง 13 เรื่องในช่วงปี 2551 - 2555 แสดงให้เห็นว่าตัวบทของนิทานพื้นบ้านที่นักวิชาการรุ่นแรกได้รวบรวมข้อมูลไว้เป็นประโยชน์ ต่อวงวิชาการและสามารถนำมาต่อยอดในการศึกษาเพื่อนำองค์ความรู้ดั้งเดิมของไทยมาเผยแพร่ และประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมได้เสมอ ดังงานวิจัยที่ศึกษาเรื่อง บทบาทหน้าที่ และอุปกิเลสในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือตอนล่าง ของสุกัญญาโสภี ใจกล้า (2563, น. 119 - 121) ที่นำตัวบทนิทานพื้นบ้านที่เก็บรวบรวมไว้ตั้งแต่ปี 2516 ของประจักษ์ สายแสง มาวิเคราะห์ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และยังสามารถนำหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับอุปกิเลส 16 มาศึกษา ตัวบทนิทานพื้นบ้านด้วย โดยผลการวิจัยนี้พบว่า บทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านที่พบมากที่สุด คือ ให้ความเพลิดเพลินและเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคล รองลงมา คือ ทำหน้าที่ ให้การศึกษาในสังคมที่ใช้ประเพณีบอกเล่า ฯลฯ ส่วนอุปกิเลสที่ปรากฏมากที่สุด คือ อภิชฌาวิ สมโลภะ (ความโลภ) รองลงมา คือ พยาบาท และโกธะ (ความโกรธ) เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลงานวิจัยพื้นบ้านจากเว็บไซต์โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (thailis - thai library integrated system) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าแม้จะเป็นเว็บไซต์ที่เก็บรวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านไว้มากที่สุด แต่ก็ยังมีงานวิจัยที่ไม่ได้อยู่ในฐานข้อมูลของเว็บไซต์นี้ด้วย การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการแสดงให้เห็นทิศทางของสถานภาพงานวิจัยนิทานพื้นบ้านในเบื้องต้นเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดี การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการนำตัวบทนิทานพื้นบ้านที่ได้รวบรวมไว้แล้วมาศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของนิทานพื้นบ้านที่มีต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคม โดยการสอดแทรกข้อคิด หรือคติเตือนใจให้ผู้ฟังนิทานมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ซึ่งคุณค่าของนิทานพื้นบ้านที่กล่าวมานี้ ถือเป็นเหตุผลสำคัญในการอนุรักษ์และเผยแพร่ให้นิทานพื้นบ้านยังคงดำรงอยู่กับสังคมสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- กิตสุรางค์ กาฬสุวรรณ. (2546). การวิเคราะห์โครงสร้างนิทานพื้นบ้านไทยมุสลิมภาคใต้ตามทฤษฎีโครงสร้างนิทานของวลาดิมีร์ พรอพพ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- กุสุมา ชัยวินิตย์. (2531). ศาสนาชาวบ้านในวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านอีสาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม).
- จันทร์ศรี สุปัญญากร. (2517). วรรณกรรมไทยรามัญจาก ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร).

- ฉัตรวัชร เสนะบุตร. (2545). *การศึกษาวิถีชีวิตของชาวอีสานจากวรรณกรรมพื้นบ้านเรื่อง ผาแดง นางไอ่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ชลธิชา นิสัยสัตย์. (2552). *"ยักษ์" ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย: บทบาทและความหมายเชิงสัญลักษณ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ชนัญชิตา เรืองจรรยา. (2560). *การเปรียบเทียบนิทานมหัศจรรย์ไทยและนิทานมหัศจรรย์ต่างประเทศตามกรอบทฤษฎีโครงสร้างนิทานพื้นบ้านของวลาดิมีร์พรอพพ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ชนาภัทร์ วงศ์โรจนภรณ์. (2561). *การเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระเจ้าห้าพระองค์: กรณีศึกษาวัดพระยอดขุนพลเวียงกาหลง จ. เชียงราย*. (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- ณิรันดร์ แผลงภู. (2552). *อนุภาคการให้รางวัลและการลงโทษในนิทานพื้นบ้านไทย: ลักษณะและความหมายเชิงวัฒนธรรม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ทองสุข บุญธรรม. (2530). *สิทธิมนุษยชนจากนิทานพื้นบ้านตำบลชัยนาท อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก).
- ธนาวิน เสาวพันธ์พิสุทธิ. (2545). *วิเคราะห์ตัวละครเหนือธรรมชาติในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ธิดารัตน์ ภูมิวัฒน์. (2554). *วิถีชีวิตชาวอีสานใต้ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน: กรณีศึกษาเรื่องปาจิต-อรพิม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์).
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. อุบลราชธานี: วิทยาออฟเซตการพิมพ์.

- นภาพร แสงสุข. (2542). *สารัตถะจากนิทานพื้นบ้านเขมร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- ประคอง นิมนานเหมินทร์. (2551). *นิทานพื้นบ้านศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์คติชนวิทยาและภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประจักษ์ สายแสง. (2516). *วรรณกรรมจากตำบลดุสิตริมาศ จังหวัดสุโขทัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ประยูร ทรงศิลป์. (2542). *การศึกษาวิเคราะห์ตำนานและนิทานพื้นบ้านเขมรภาคที่ 1 – 9*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ปราณี ขวัญแก้ว. (2517). *วรรณคดีชาวบ้านจาก "บุตดำ" ตำบลร้อนพิบูลย์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ปรีชา อุยตระกูล. (2520). *วรรณกรรมพื้นบ้านจาก ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอยะผิง จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ปิยพร คลศิลป์. (2552). *การศึกษาบทบาทของผู้หญิงในนิทานพื้นบ้านล้านนา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- พระมหาวิระพล ไผ่แจ้คำมูล. (2557). *ช้าง ในนิทานพื้นบ้านล้านนา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- เพ็ญศิริ ศิวาลัย, วิภาณู ทิมเดช, ศาตนันท์ คันธะเนตร, เสี่ยงม บุดศรีภูมิ และ อารี นพรัตน์. (2547). *การวิเคราะห์คุณธรรมนิทานพื้นบ้าน จ. ชุมพร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- ภิญโญ เวชโซ. (2561). *คติชนวิทยา*. ยะลา: ศูนย์ส่งเสริมการทำผลงานวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ยู, บี. (2560). *การเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านไทลื้อที่ภาคเหนือ ประเทศไทยและสิบสองปันนา ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- เยาวลักษณ์ กิตติชัย. (2533). *ความขัดแย้งในวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านอีสาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเอกไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม).

- ราตรี ผลาภิรมย์. (2520). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสังข์ทอง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- เรไร ไพรวรรณ. (2553). *คติชนและภูมิปัญญาไทย*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- วรพรรณ ขาวประทุม. (2560). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศึกษาเบื้องต้น*. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- วัชรินทร์ แก่นจันทร์. (2560). *วาทกรรมความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา*. (ดุชนิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- ศรีสุตา เอื้อนครินทร์. (2520). *วรรณกรรมพื้นบ้านผู้ไทย ตำบลเรณู จ. นครพนม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ศุภลักษณ์ ปัญโญ. (2551). *การศึกษาบทบาทของผีในนิทานพื้นบ้านล้านนา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทยและวรรณกรรมล้านนา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- ศิราพร ณ ถลาง. (2552). *ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมใจ พันธุ์ควนิชัย. (2541). *การวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในวรรณกรรมพื้นบ้านที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตประชาธิปไตย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- สราวุฒิ จงวัฒนา. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับน้ำในนิทานพื้นบ้านล้านนา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทยและวรรณกรรมล้านนา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- สุกัญญาโสภี ใจกล้า. (2563). บทบาทหน้าที่และอุปกิเลสในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือตอนล่าง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 39(6), 115 – 127.
- สุภา พูนผล. (2551). *การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องลักษณวงศ์ บัระวงไกลสอนท้าวสุริวงศ์และพระลักษณวงศ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวรรณคดีไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- สุภาพร วิสารทวงศ์. (2529). *วรรณกรรมไทยเ้าจากตำบลดาวช้างน้อย อำเภอปาง จ. พะเยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก).

- สุรณี แก้วกลม. (2549). *การปริวรรตและวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านอีสาน กรณีลำท้าวเลื้อน้าว*
ฉบับวัดอโนดาช จ. อุบลราชธานี (รายงานผลการวิจัย). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราช
ภัฏอุบลราชธานี.
- สุรณี แก้วกลม และ ชญานนท์ แสงศรีจันทร์. (2548). *การปริวรรตเอกสารโบราณอีสาน:
กรณีศึกษาเรื่องลำท้าวคตท้าวซ้อ* (รายงานผลการวิจัย). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุบลราชธานี.
- อรพรรณ ห้อยสังวาลย์. (2538). *วรรณกรรมนิทานพื้นบ้านอีสานเรื่องจำปา 4 ต้น*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเอกไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม).
- อังคณา บุญสุวรรณ. (2541). *วิเคราะห์จริยธรรมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือตอนล่าง*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- เอื้อมพร ทิพย์เดช. (2560). *มายาคติในนิทานพื้นบ้านล้านนา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- Yan, D. (2559). *การวิเคราะห์กฎเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านและอนุภาคในนิทานพื้นบ้านไทย*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษา
ที่สอง, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ).